

2024-11-18
TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr: KFKS-2024-01188

Sammanställning och redogörelse av förskolors och skolors anmälningar om uppgivna kränkningar vårterminen 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen noterar informationen i tjänsteskrivelsen daterad den 18 november 2024 till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

I ärendet framgår att totalt 640 anmälningar (som motsvarar en andel på 4,0 % av det samlade barn/elev underlaget) om kränkningar lämnats till huvudmannen under vårterminen 2024. Samtliga grundskolor och gymnasieskolor, sex förskolor och en anpassad grundskola har lämnat anmälningar under den aktuella tidsperioden. Det är en minskning med 57 anmälningar från höstterminen 2023. Statistiken visar att antal anmälda händelser gällande kränkningar varierar mellan de olika grund- och gymnasieskolorna. Orsaker till detta beror på olika rutiner mellan skolorna men även skolform och stadium inom skolformen. Mörkertal finns och är främst aktuellt för skolor med lägre anmälningsfrekvens och för elevgrupper på högstadiet och gymnasiet. Det är inte möjligt att få en exakt bild av hur stort mörkertalet är. En anmälan om en kränkning innebär inte per automatik att en kränkning har skett, däremot har en skola ett ansvar att anmäla och utreda om en elev upplever sig kränkt. Välfärd skolas verksamhetsstöd anser att de samtal som skett med skolledarna om detta har varit positiva, framåtblickande och lett till ett ökat arbete gällande samsyn mellan skolorna. Dessa åtgärder bör fortsätta.

Ärendet

Bakgrund

En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen (6 kap. 10 § första stycket skollagen (2010:800)). Vidare är rektor enligt andra stycket i samma bestämmelse skyldig att anmäla trakasserier eller sexuella

trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567). Fortsättningsvis kommer kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier att benämnas som ”kränkningar”.

Kommunstyrelsen beslutade den 15 december 2015 om rutiner kring handläggningen av ärenden gällande kränkningar (KFKS 2015/786–003). I rutinerna framgår bland annat att Valfärd skolas verksamhetsstöd ska göra en sammanställning halvårsvis över anmälningar som inkommit till huvudmannen den gångna terminen. Sammanställningen ska rapporteras till kommunstyrelsen tillsammans med information om hur arbetet mot kränkningar fortlöper.

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott beslutade den 22 februari 2022:

- att en ordentlig undersökning görs under 2022 angående rapportering om kränkningar som visar på varför vissa skolor/förskolor har många, inga eller få anmälningar om kränkningar och som försöker få ett grepp om hur stort mörkertalet i anmälningar är.
- att denna undersökning återrapporteras till verksamhetsutskottet.

Valfärd skola har med anledning av detta tagit in information från skolorna gällande de aktuella frågeställningarna ovan. Det har skett genom att skolledningen inom varje rektorsområde har analyserat statistiken (från förskola, grundskola inklusive förskoleklass, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola) utifrån det som kommunstyrelsens verksamhetsutskott beslutade den 22 februari 2022. För de två gymnasieskolorna inom Valfärd skola har statistiken för gymnasieskolan diskuteras gemensamt av skolledningen på de två skolorna. Resultatet av detta redovisas i denna skrivelse.

Jämförelse över tid - antalet anmälda kränkningar 2019–2024

Tabell 1: Antal förskolor, grundskolor, antal anpassade grundskolor, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor som gjort anmälningar om kränkningar per termin, 2019–2024.

	Antal förskolor som anmält	Antal grundskolor som anmält	Antal anpassade grundskolor som anmält	Antal gymnasieskolor som anmält	Antal anpassade gymnasieskolor som anmält	Totalt antal anmälningar
Vårterminen 2019	3	19	0	1	0	273

Höstterminen 2019	2	17	0	2	0	325
Vårterminen 2020	3	17	0	2	0	454
Höstterminen 2020	0	20	0	2	0	457
Vårterminen 2021	5	20	0	1	0	502
Höstterminen 2021	3	20	0	1	0	506
Vårterminen 2022	4	20	0	2	0	492
Höstterminen 2022	3	20	0	2	0	530
Vårterminen 2023	4	20	0	2	0	605
Höstterminen 2023	2	20	1	2	0	697
Vårterminen 2024	6	23	1	2	0	640

Tabellen visar att antal anmälningar om händelser gällande kränkningar har minskat jämfört med föregående termin. Totalt har 640 anmälningar (som motsvarar en andel på 4,0 % av det samlade barn/elev underlaget) om kränkningar lämnats till huvudmannen under vårterminen 2024.

Vad anmälningarna handlar om

Enligt de uppgifter som lämnats i anmälningarna sker främst fysiska och verbala kränkningar även om skriftliga kränkningar även förekommer. Skriftliga anmälda kränkningar förekommer dock i betydligt mindre skala. Anmälda kränkningar nämns äga rum främst i skolmiljön där skolgård är den klart vanligast förekommande platsen följt av klassrum och korridor. Endast en mycket liten del, ca 20 anmälningar, handlar om att kränkningar via sociala medier kan ha förekommit. Det innebär alltså att nästan alla anmälda kränkningar sker i skolans fysiska miljö, inte i den digitala miljön.

Anmälningarna som har lämnats till huvudmannen under vårterminen 2024 visar att händelserna som anmäls rör främst att enskilda elever har utsatt andra enskilda elever. Det förekommer också att händelserna som anmäls handlar om att flera elever har utsatt en annan elev. Det förekommer även anmälningar som rör att medarbetare har kränkt elever.

Det ska även understrykas att enbart för att en anmälan om kränkning har gjorts innebär det inte per automatik att en kränkning har skett. Detta är något som skolan ska ta reda på i sin utredning.

Den samlade statistiken för vårterminen 2024 visar att:

- Bedömts att en kränkning har skett – 52 %
- Bedömts att en kränkning inte skett – 25 %
- Ingen bedömning har gjorts – 23 %

Vilket kan jämföras med den samlade statistiken för höstterminen 2023 som visade att:

- Bedömts att en kränkning har skett – 47 %
- Bedömts att en kränkning inte skett – 24 %
- Ingen bedömning har gjorts – 29 %

Vid en jämförelse mellan terminerna framgår att det är en viss uppgång gällande andel anmälda kränkningar som senare bedömts att en kränkning faktiskt har skett. Valfärd skola ser även att det fortsatt är en hög andel anmälningar där ingen bedömning gjorts. Denna är dock minskande.

Anmälningar vårterminen 2024 – per respektive skolform

Tabell 2: Antal och andel anmälningar per förskola vårterminen 2024.

Enhet	Rektorsområde	Antal anmälningar (totalt) VT 24	Totalt antal barn VT 24	Andel anmälningar (totalt) i % VT 24
Jarlbergs förskola	Järlahöjden	0	64	0,0
Kristallens förskola	Järlahöjden	0	167	0,0
Optimus förskola	Järlahöjden	0	39	0,0
Tallidens Förskola	Järlahöjden	0	66	0,0
Alabasterns förskola	Myrsjö	0	61	0,0
Bagarsjöns förskola	Myrsjö	0	56	0,0
Chrysolitens förskola	Myrsjö	0	101	0,0

Korallens förskola	Myrsjö	0	114	0,0
Kulingens förskola	Myrsjö	0	40	0,0
Kummelnäs förskola	Myrsjö	0	136	0,0
Källans förskola	Myrsjö	0	82	0,0
Östbacka Förskola	Myrsjö	0	90	0,0
Berguddens förskola	Saltsjöbaden	0	58	0,0
Fiskarhöjden förskola	Saltsjöbaden	1	97	1,0
Gläntans förskola	Saltsjöbaden	0	93	0,0
Igelboda förskola	Saltsjöbaden	3	66	4,5
Krabbans förskola	Saltsjöbaden	0	64	0,0
Värgårdets Förskola	Saltsjöbaden	0	49	0,0
Universums Förskola	Sickla	0	66	0,0
Vilans Förskola	Sickla	0	87	0,0
Växthuset Förskola	Sickla	0	88	0,0
Långsjöns förskola	Skuru-Duvnäs	0	104	0,0
Saltängens förskola	Skuru-Duvnäs	0	75	0,0
Skogsstigens Förskola	Skuru-Duvnäs	0	39	0,0
Skuru Förskola	Skuru-Duvnäs	0	72	0,0
Utskogens Förskola	Skuru-Duvnäs	0	154	0,0
Björknäs förskola	Södra Boo	0	87	0,0
Boo Gårds förskola	Södra Boo	1	170	0,6
Eklunda förskola	Södra Boo	0	66	0,0
Solfjäders Förskola	Södra Boo	0	7	0,0
Bäckalidens förskola	Älta	1	80	1,3
Kolarängens förskola	Älta	1	59	1,7
Solängens Förskola	Älta	0	57	0,0

Svanhöjdens Förskola	Älta	0	147	0,0
Älta Gårds Förskola	Älta	0	52	0,0
Ältadalens Förskola	Älta	1	164	0,6
Totalt förskolor		8	3017	0,26516407

Förklaringar kring antal anmälningar per förskola

Som framgår av statistiken ovan har enbart åtta anmälningar (varav tre av dessa är på samma förskola) om kränkningar inkommit till huvudmannen.

Vad gäller förskolan behöver det i sammanhanget nämnas att ett barn som är under fyra år generellt sett inte anses kunna ha uppsåt, insikt och mognad för att förstå att ett visst beteende upplevts som kränkande. Det gäller även uppenbara kränkningar så som fysiskt våld, hot om våld och verbala angrepp. Händelser av detta slag blir i stället en fråga för personalens tillsynsplikt. Detta antas vara en förklaring till att förskolorna lämnat in få anmälningar.

För övrigt ska det också nämnas att ett barn i förskolan, i likhet med en elev i grundskolan, ska ha uppsåt, insikt och mognad genom att förstå att dennes beteende upplevs som kränkande gentemot det andra barnet för att en kränkning ska anses ha skett. Dessa juridiska faktorer kan alltså sammanfattas i att personalgruppen i förskolan behöver göra en rad olika överväganden beroende på barnets ålder och mognad i samband med att en anmälan om kränkning i förskolan görs. Denna bedömning är mer komplex, d.v.s. innehåller fler faktorer, än den bedömning som behöver göras i t.ex. grundskolan och gymnasieskolan.

En annan förklaring gällande den låga anmälningsfrekvensen för förskolan är att det kan handla om att förskolan har ett väl fungerande förebyggande arbete som medför att inga eller få händelser om kränkningar har skett. Det kan också handla om att förskolan inte har väl utarbetade och förankrade rutiner för att upptäcka och anmäla händelser som skulle kunna utgöra kränkningar. Det kan alltså finnas ett mörkertal gällande anmälningar på förskolorna.

Rektorsområdena har lämnat information till Valfärd skola om vad de anser om anmälningsfrekvensen i förskolan. Det som konstateras är att det är en låg anmälningsfrekvens och det som tas upp i samband med detta är de svårigheter som finns gällande bedömningen av uppsåt, insikt och mognad för barnen i förskolan i samband med dess ärenden d.v.s. att det handlar om svåra bedömningar i praktiken. De

menar även att med hänsyn till den generella åldersgränsen när ett barn kan antas ha uppsåt, insikt och mognad så kan en del ärenden redan på grund av barnets ålder inte ha blivit anmälda.

En annan faktor är kommunikationen med aktuellt barn om det inträffade beroende på barnets ålder. Gällande frågan om det finns ett mörkertal på förskolan är det på grund av ett svårtillämpat juridiskt regelverk (se tidigare resonemang om uppsåt, insikt och mognad) mycket svårt att få det klarlagt vad som exakt ska anmälas och inte. Något som innebär att det i det här fallet inte är möjligt att uttala sig om det finns ett mörkertal i anmälningar eller inte för förskolan.

Likafullt konstaterar även rektorsområdena i likhet med huvudmannen att personalen på förskolorna behöver påminnas om hur och när en anmälan om kränkning behöver göras. Detta gäller även om det ”alltid är lite svårare att bedöma vad som verkligen är en kränkning när det gäller yngre barn”.

Tabell 3: Antal och andel anmälningar per grundskola inklusive förskoleklass och anpassad grundskola vårterminen 2024.

Enhet	Rektorsområde	Antal anmälningar (totalt) VT 24	Totalt antal elever VT 24	Andel anmälningar (totalt) i % VT 24
Eklidens anpassade grundskola	Järlahöjden	0	9	0,0
Eklidens Skola (7-9)	Järlahöjden	22	887	2,5
Jarlabergs skola (F-6)	Järlahöjden	17	135	12,6
Järsla Skola (F-6)	Järlahöjden	42	725	5,8
Myrsjö resursskola	Myrsjö	1	30	3,3
Myrsjö anpassad grundskola	Myrsjö	0	23	0,0
Myrsjöskolan (F-9)	Myrsjö	77	1160	6,6
Orminge Skola (F-6)	Myrsjö	25	269	9,3
Sågtorpsskolan (F-6)	Myrsjö	68	498	13,7
Igelboda skola (F-6)	Saltsjöbaden	18	101	17,8
Neglinge Skola (F-5)	Saltsjöbaden	12	326	3,7
Saltsjöbadens Samskola (F-9)	Saltsjöbaden	82	900	9,1

Sickla anpassad grundskola	Sickla	8	47	17,0
Sickla Skola (F-6)	Sickla	32	382	8,4
Vilans Skola (F-6)	Sickla	38	225	16,9
Skuru-Duvnäs resursskola	Skuru-Duvnäs	1	27	3,7
Borgvallaskolan (F-3)	Skuru-Duvnäs	3	186	1,6
Ektorps skola (F-6)	Skuru-Duvnäs	8	231	3,5
Saltängens skola (F-3)	Skuru-Duvnäs	5	111	4,5
Duvnäs skola (4-6)	Skuru-Duvnäs	13	198	6,6
Skuru Skola (F-9)	Skuru-Duvnäs	10	130	7,7
Björknäs anpassad grundskola	Södra Boo	0	16	0,0
Björknässkolan (F-9)	Södra Boo	16	822	1,9
Boo Gårds Skola (F-9)	Södra Boo	65	804	8,1
Sigfridsborgs Skola (F-6)	Älta	17	763	2,2
Stavsborgsskolan (F-9)	Älta	15	638	2,4
Älta Skola (F-6)	Älta	30	531	5,6
Totalt		625	10174	6,1

Förklaringar kring antal anmälningar per anpassad grundskola och grundskola inklusive förskoleklass

Totalt sett har det inkommit 625 anmälningar vilket motsvarar en andel på 6,1 % (jämförelsetal för HT 23 var 6,6 %) av det totala elevunderlaget för vårterminen 2024. Det behöver tydliggöras att en elev kan ha flera olika anmälningar kopplat till sig. Andelen anmälningar mellan skolorna skiljer sig åt mellan grundskolorna, från 1,6 % till 17,8 % (exklusive anpassad grundskola). Det kan jämföras med motsvarande andel anmälningar mellan grundskolorna för höstterminen 2023 som var från 1,1 % till 16,1 %. Skolorna har därmed fortsatt en relativt hög skillnad mellan sig i anmälningfrekvens. Det som dock kan konstateras är att skillnaderna inte är särskilt stora inom varje rektorsområde (med något undantag).

Skolledarna för grundskolan har haft möjlighet att inom sitt rektorsområde diskutera statistiken för sin skola, sitt rektorsområde och jämföra med andra skolor utanför sitt rektorsområde.

Det som då konstateras är att god fortbildning och rutiner gällande anmälan innebär att en skola får en högre anmälningfrekvens. Något som är av vikt är att fortsätta kontinuerligt med detta. Skolor som har lägre anmälningfrekvens menar att det generellt sett finns ett högre mörkertal där än skolor med högre anmälningfrekvens. Saker som påverkar anmälningfrekvensen hos en skolas personal är utbildning, organisation och ledning.

Något som även framgår mycket tydligt när andelen anmälda kränkningar jämförs med elevers upplevda trygghet på skolan är att en hög anmälningfrekvens inte innebär en situation som präglas av låg trygghet och studiero på en skola. Det kan snarare påvisa ett lägre mörkertal än en skola med en låg anmälningfrekvens. Skolledare för skolor med hög anmälningfrekvens anser att det ses som positivt om personal anmäler det som sker med den frekvens som görs då det skapar en tydlig systematik i arbetet.

Vidare anges att det som påverkar antalet anmälda kränkningar är olika elever samt enskilda klasser t.ex. kan en enskild elev ha många olika anmälningar kring sig likväl som en klass kan ha det vilket innebär att antalet anmälningar går upp som en helhet för skolan. Det här kan också förklara varför det kan skilja sig i andel anmälningar för en skola mellan olika terminer. Ytterligare konstateras att en betydande andel anmälda kränkningar rör barn med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF) och att i de fall när skolan hittat ett fungerande särskilt stöd för eleven så minskar generellt sett de konflikter som eleven har medverkat i vilket i sin tur minskar antalet anmälningar. För de lägre åldrarna, specifikt åk 1-3 så framgår det att raster på skolgården är en utmaning då det handlar om att hitta system för att få en god överblick för alla elever på skolgården.

Gällande anpassad grundskola så föreligger det mycket stora skillnader mellan skolorna i anmälningfrekvens. Här anser Valfärd skola att det fortsatt finns ett arbete med att medvetandegöra att även de anpassade grundskolorna omfattas av anmälningsskyldigheten. En faktor som behöver tydliggöras är i vilken mån uppsåt, insikt och mognad har gällande om en elev ska anses ha kränkt eller inte på anpassad grundskola. Som i andra fall behöver en bedömning göras utifrån det enskilda fallet.

Tabell 4: Antal och andel anmälningar per gymnasieskola och anpassad gymnasieskola vårterminen 2024. I statistiken ingår Nacka anpassade gymnasieskola i Nacka gymnasium. De anmälningar som är gjorda för Nacka gymnasium tillhör skolformen gymnasieskola.

Enhet (i alfabetisk ordning)	Antal anmälningar (totalt) VT 24	Totalt antal barn/elever VT 24	Andel anmälningar (totalt) i % VT 24
------------------------------------	-------------------------------------	-----------------------------------	---

Björknas anpassade gymnasieskola	0	6	0,0
Myrsjö anpassad gymnasieskola	0	6	0,0
Nacka gymnasium	3	2210	0,1
YBC	4	720	0,6
Totalt	7	2942	0,2

Förklaringar kring antal anmälningar per anpassad gymnasieskola och gymnasieskola

För anpassad gymnasieskola återfinns inga anmälningar om kränkande behandling. Det kan finnas olika anledningar till detta som ett lägre elevantal men även att bedömningen avseende en elevs uppsåt, insikt och mognad med eventuell handling ser annorlunda ut än jämfört med gymnasieskolan.

För de två gymnasieskolorna inom Valfärd skola har statistiken för gymnasieskolan diskuteras gemensamt av skolledningarna på de båda skolorna.

Gemensamma reflektioner från skolledare på Nacka gymnasium och YBC är att på gymnasiet får personal inte så ofta reda på när det sker kränkningar. När det väl sker anmälda kränkningar som personal får kännedom om fungerar rutinerna väl gällande anmälan och hantering. Den typen av kränkning som är mest förekommande är verbal kränkning och vanligast förekommande plats är klassrum och olika sociala medier.

Något som pekas på är att eleverna på gymnasienivå, på grund av sin ålder, oftare hanterar konflikter på egen hand och med det minskar också behovet av att anmäla upplevda kränkningar till personal på skolan.

Skolledarna konstaterar därmed att det säkerligen finns ett mörkertal men vill samtidigt peka på den mycket höga andel av trygghet och studiero som upplevs av eleverna på skolorna.

Båda skolorna arbetar som en del i ett trygghetsskapande arbete med att eleverna ska vara väl förtrogna med vad en kränkning är samt hur en anmälan om kränkande behandling hanteras på skolan. En annan viktig faktor i att förebygga kränkande behandling är att särskilt arbeta med trygghetsskapande aktiviteter under första delen av årskurs 1. Detta då eleverna kommer från många olika skolor och är nya för varandra.

Välfärd skolas samlade bedömning och insatser

Välfärd skolas verksamhetsstöd vill i sammanhanget betona att barn och elever i Nackas kommunala förskolor och skolor generellt sett känner sig trygga i sin skola. För gymnasieskolorna i Nacka har Storstockholm genomfört sin årliga gymnasieenkät under höstterminen 2023 för årskurs 3 elever. Av denna framgår att sammanslaget för YBC och Nacka gymnasium var andel elever som känner sig trygga i skolan 95 %. Det ska även påpekas att Nacka kommuns gymnasieskolor befann sig på en tredje plats i Sverige gällande upplevd trygghet bland elever på skolan år 2023.¹

När det gäller grundskolorna i Nacka kommun visar Välfärds skolas kundundersökning som genomfördes under vårterminen 2024 att andel av elever som kände sig trygga i skolan var:

- 92 % av eleverna i årskurs 3
- 86 % av eleverna i årskurs 6
- 91 % av eleverna i årskurs 8

Det är fortsatt en hög andel men självklart önskas andelen för samtliga årskurser ökas ytterligare. En viktig del i detta är att fortsätta anmäla, utreda och vidta åtgärder vid alla former av kränkande behandling.

Gällande förskolan saknas motsvarande jämförbar statistik.

Antalet anmälningar har minskat jämfört med föregående termin. Det är inte klarlagt varför antalet anmälningar har minskat. Andelen anmälningar är dock fortsatt relativt hög vilket minskar eventuella mörkertal.

Något som även tydliggjorts är att nästan alla anmälningar om kränkningar utgår från saker som skett i skolans fysiska miljö, inte den digitala. Enligt de uppgifter som lämnats i anmälningarna sker främst verbala och fysiska kränkningar. Generellt sett förekommer det mer fysiska kränkningar ju yngre eleverna är för att mer övergå till verbala kränkningar i takt med att elevernas ålder ökar. Det innebär alltså att nästan alla anmälda kränkningar sker i skolans fysiska miljö, inte i den digitala miljön. Det innebär inte att det inte kan komma att förekomma kränkningar i den digitala miljön men det indikerar att skolor av naturliga skäl har det lättare att se vad som förekommer fysiskt på plats i skolan mellan elever än vad som förekommer digitalt mellan elever utanför skolan. Exakt vad

---

¹ Från Skolinspektionens skolenkät 2023 för gymnasieelever årskurs 2: ”Känner du dig trygg i skolan?” svarade 95 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 88 %. Databasen Kolada är en öppen och kostnadsfri databas för kommuner och regioner i Sverige som administreras av Rådet för främjande av kommunala analyser.

som är lämpligt att göra för att inte kränkningar sker mellan elever behöver rektor avgöra utifrån de lokala förhållandena.

Som tidigare framgått i denna skrivelse beror det låga antalet anmälningar på förskolan främst på ett svårtillämpat juridiskt regelverk där ett barn som är under fyra år generellt sett inte anses ha uppsåt, insikt och mognad för att förstå att ett visst beteende upplevs som kränkande men det ska ändå göras en bedömning utifrån det enskilda fallet – som kan ändra på åldersgränsen. Det här skapar problem för utövarna i verksamheten som behöver göra snabba praktiska bedömningar, inte längre komplexa juridiska bedömningar, vilket i det här fallet resulterar i de få antal anmälningar som finns.

Det här innebär att det inte är möjligt att uttala sig om det finns ett mörkertal i anmälningar eller inte för förskolan. För det skulle de olika situationerna behöva ses över enskilt juridiskt. Liknande resonemang gällande uppsåt, insikt och mognad kan även hänföras till anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. Visserligen finns där ingen generell ålder att ta hänsyn till men även här behöver hänsyn tas till vad den utsättande eleven egentligen har förstått med sin handling på ett mer utförligt sätt än det som görs med elever på grundskolan och gymnasieskolan. Med det sagt så behöver likväl personal på både förskola och anpassad grund- och gymnasieskola fortsatt utbildas i när och hur anmälningar om kränkningar genomförs. Genomförande av det sker fortsatt lokalt ute på skolorna. Här ska också noteras att en av de anpassade grundskolorna anmäler i betydligt högre grad än tidigare vilket innebär att utbildning har effekt på antalet anmälningar.

Gällande grundskola noterar Verksamhetsstödet att antalet anmälningar är mer frekvent förekommande på låg- och mellanstadiet än på högstadiet. Enligt skollärdarna beror det på att äldre elever är mer benägna att försöka lösa eventuella konflikter sinsemellan. Något som innebär att personal på skolan involveras mindre (än på låg- och mellanstadiet) vilket i sin tur resulterar i mindre antal anmälningar. Det här leder till slutsatsen att det förmodligen finns ett större mörkertal på högstadiet än på låg- och mellanstadiet. Detta är skolorna medvetna om och det pågår ett arbete med att även äldre elever ska dela med sig till skolan om de upplever sig ha blivit utsatt för en kränkning.

För gymnasieskolorna är verbala kränkningar den vanligast förekommande. Det ska dock tilläggas att det som helhet för gymnasieskolorna rör sig om mycket få anmälningar. Som har konstaterats tidigare så delar inte elever på gymnasiet alltid med sig av om de har utsatts för kränkningar. Äldre elever vill i högre grad än yngre elever lösa olika konfliktfyllda situationer på egen hand. Det kan därmed finnas ett mörkertal kopplat till detta på gymnasiet.

Vidare framgår att de skolor som har hög andel anmälningar per elev menar att det beror på skolans goda rutiner för anmälan av kränkningar. Utbildning och resurser som

utkristalliserar sig genom att goda rutiner uppstår medför därmed en högre anmälningfrekvens. Verksamhetsstödet vill även framhålla att efterleva lagens krav kräver både utbildning och resurser. Det underlättas inte av att det saknas en generell objektiv definition av vad som utgör en kränkning. Det är en subjektiv fråga som utgår från individens egen upplevelse. Även rent bagatellartade kränkningar behöver anmälas av rektor till huvudman även om de inte leder till några åtgärder eller mycket ringa sådana från skolans sida.² Att efterleva lagens krav kräver därför både utbildning och resurser.

Det som dock ska klargöras är att ju högre anmälningfrekvens en skola har desto mindre är antagligen dess mörkertal. Denna slutsats bekräftas av den information som Verksamhetsstödet har fått in från skolorna. Vidare konstaterar många rektorsområden att det antagligen finns ett mörkertal gällande antalet anmälningar. Men det är svårt att uppskatta, främst på grund av att vad en kränkning är utgår från en subjektiv definition även om ett visst typ agerande generellt sett alltid bör anses utgöra en kränkning som t.ex. slag och sparkar. En annan anledning är att personal, särskilt när det gäller äldre elever, inte får tillgång till information om alla händelser. Här är det som i så många andra delar av skolan viktigt att personalgruppen på en skola arbetar relationsskapande med sina elever för att förebygga och förhindra kränkningar.

En annan viktig faktor för att minska antalet anmälda kränkningar är att skolans lyckas utforma ett fullgott särskilt stöd för elever med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF). I de fall där skolan har lyckats med detta minskar antalet konfliktfyllda situationer för dessa elever vilket i sin tur minskar antalet anmälda kränkningar.

Det ska även understrykas att detta inte är något som blir ”färdigt” utan det behöver vara ständigt återkommande i det systematiska kvalitetsarbetet som finns mellan huvudmannen och skolorna. Varje rektorsområde arbetar också kontinuerligt med att utbilda personal i anmälan, utredande och åtgärdsskapande avseende kränkningar. Det hela kan sammanfattas i att fortsatta informations- och utbildningsinsatser kommer att ske centralt (mellan huvudmannen och skolorna) samt lokalt (inom rektorsområdet).

---

² Lagstiftaren har även noterat det potentiella hindret i att vissa elever eller föräldrar kan komma att använda regelverket kring kränkningar och trakasserier mot läraren på ett otillbörligt vis. I prop. 2005/06:38 s. 104 sägs följande om sådana situationer: ”Det finns naturligtvis en risk att vissa elever och föräldrar kan utnyttja skolans skyldighet i detta avseende till att anmäla även bagatellartade meningskiljaktigheter etc. I sådana situationer får verksamheten bedöma om det finns tillräcklig anledning att ingripa. Det är inte meningen att verksamheternas resurser skall användas för att utreda upprepade påståenden som visat sig vara utan substans.” Likafullt behöver dock alla upplevda kränkningar som en lärare eller annan skolpersonal får kännedom om på något sätt anmälas till rektorn som ska anmäla detta till skolans huvudman.

Ekonomiska konsekvenser

Förskolorna och skolornas arbete med att efterleva gällande bestämmelser och praxis på området planeras rymmas inom verksamheternas ordinarie finansiering. Därav medför ärendet inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Alla barn och elever har rätt att känna sig trygga i sin förskola och skola. Det är av stor vikt att förskolor och skolor bedriver ett systematiskt arbete för att förebygga och motverka kränkningar. Likaså att anmäla, utreda och vidta åtgärder när kränkningar ändå sker. Att barn och elever känner sig trygga och mår bra i förskolan och i skolan är en viktig förutsättning för att kunna nå de fastställda målen för respektive verksamhet men också för deras framtida hälsa.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 18 november 2024

Helena Ekwall
Chef Verksamhetsstöd
Välfärd skola

Jakob Lindgren
Utbildningsstrateg
Välfärd skola